

Broj/Број: 01,02,03/11-05-293/08
Sarajevo/Сарајево: 16. 9. 2008.

KOLEGIJU OBAJU DOMOVA PARLAMENTARNE SKUPŠTINE BIH

KOLEGIJU TAJNIŠTVA

ČLANOVIMA IPU SKUPINE PSBIH U INTERPARLAMENTARNOJ UNIJI

SEKTORU ZA MEĐUNARODNE ODNOSI I PROTOKOL

PREDMET: Izvješće o zasjedanju parlamentarne konferencije WTO-a, održane u Ženevi 11. i 12. rujna 2008. godine

Na godišnjem zasjedanju parlamentarne konferencije Svjetske trgovinske organizacije, u organizaciji Interparlamentarne unije i Europskog parlamenta, sudjelovalo je izaslanstvo IPU skupine Parlamentarne skupštine BiH pri Interparlamentarnoj uniji, koje su činili:

1. g. Vinko Zorić, zamjenik predsjedatelja IPU skupine BiH pri IPU-u;
2. gđa Dušanka Majkić, članica IPU skupine;
3. g. Savo Erić, član IPU skupine;
4. gđica Marina Mijačević, tajnica IPU skupine.

Zasjedanje je otvorio g. Manuel Antonio dos Santos, zamjenik predsjednika Europskog parlamenta, a teme, odnosno panel rasprave na ovogodišnjem zasjedanju WTO-a bile su:

- Pogled nakon Dohe
- Utjecaj međunarodne trgovine na klimatske promjene
- Trgovina u doba digitalne revolucije
- Usvajanje amandamana na Poslovnik Parlamentarne konferencije WTO-a
- Usvajanje Smjernica za odnose između parlamenta i vlada u pitanju međunarodne trgovine
- Usvajanje Završnog dokumenta.

Izaslanici na parlamentarnom zasjedanju imali su priliku razmijeniti mišljenja glede puteva kojima je moguće ići naprijed u trenutku kada budućnost pregovora iz Dohe postaje sve nesigurnija, čemu su uzrok različita stajališta država članica WTO-a, a koja se odnose na ključna pitanja u području poljoprivrede, pristupa nepoljoprivrednom tržištu, kao i različitim uslugama. Globalni pregovori o trgovini, tzv. Runda iz Dohe, započeli su 2001. godine i usmjereni su k ukidanju subvencija, carina i ostalih prepreka trgovini s ciljem smanjenja siromaštva i poticanja gospodarskog rasta zemalja u razvoju.

Glavni problem o kojem je raspravljano odnosio se na pitanje - kako naći ravnotežu između razvijenih zemalja i zemalja u razvoju. Većina svjetskih poljoprivrednika živi u zemljama u razvoju. Oni su i dalje zakočeni pred džinovskim subvencijama koje bogate države daju svojim

farmerima i zaprekama u pristupu tržištima razvijenih zemalja. Najveći kamen spoticanja jeste zahtjev industrijskih zemalja da zemlje u razvoju i nerazvijene zemlje otvore svoja tržišta za njihovu robu, dok one pak traže da SAD i EU ukinu visoke poljoprivredne subvencije. Nemogućnost dogovora, dakle, proizilazi zbog visokih carina na uvoz poljoprivrednih proizvoda kojima siromašne zemlje žele štititi svoje poljoprivrednike od poplave uvoza iz bogatih zemalja. Naime, siromašne zemlje strahuju da će, otvore li svoja tržišta za poljoprivredne proizvode iz bogatih zemalja, koje već daju velike subvencije svojim poljoprivrednicima, uništiti vlastitu proizvodnju.

Veoma je veliki broj aktualnih problema usmjeren k mogućnosti pronalaska rješenja, čak i u situacijama kada su pregovori zasnovani na mjerama prema kojima bi zemlje u razvoju bile u mogućnosti povećati tarife kako bi zaštitile svoje farmere na temelju posebnog zaštitnog mehanizma.

Postoji opravdana zabrinutost da multilateralizam trpi velike prepreke te se suočava s neuspjehom u donošenju modaliteta za poseban tretman najmanje razvijenih zemalja. Modaliteti stoga trebaju uzeti u obzir različit tretman za zemlje u razvoju temeljem odredaba Ministarske deklaracije iz Dohi. **Potrebno je posvetiti posebnu pozornost skupini najmanje razvijenih zemalja, u koju u onutar WTO-a spadaju 32 države članice.**

Svi sudionici zasjedanja bili su jasnog stajališta da svijet treba jak multilateralni trgovinski sustav koji će doprinijeti većoj sigurnosti, transparentnosti i stabilnosti u međunarodnoj trgovini kroz multilateralna pravila i sudsko uređenje sporova. Jak multilateralni trgovinski sustav najučinkovitije je sredstvo za ostvarenje prosperiteta svih zemalja. Iz tog razloga ne bi smjelo doći do poništavanja već postignutog napretka, kakvi su pregovori o ukidanju poljoprivredne izvozne subvencije do 2013. godine i o osiguranju bescarinskog i beskvotnog pristupa za gotovo cjelokupan izvoz iz najmanje razvijenih zemalja.

Iako put kojim se vraća za pregovarački stol nije lagan, prepreke nisu nepremostive. Sve države, pogotovo glavni akteri, imaju obvezu držati se obećanja danih tijekom runde pregovora u Dohi. Izazov posebnog i različitog tretmana je ustanoviti jedan pristup kojim će se jasno i konkretno utvrditi prava i obveze svih članica, dok je u isto vrijeme prepoznatljivo da su razvojne potrebe država članica različite i samim time traže različite odgovore.

Težište u liberalizaciji trgovine mora biti više nego otvoreno, ne diskriminirajuće te zasnovano na pravilima multilateralnog sustava.

Kada je u pitanju druga panel rasprava, odnosno utjecaj međunarodne trgovine na klimatske promjene, rasprava je vođena nakon izvješća koje su podnijeli gđa Khunying Kalaya Sophonpanich, zastupnica u Tajlandskom parlamentu, i g. Alain Lipietz, zastupnika u Europskom parlamentu. Oba su se izvjestitelja složila u jednome, **da su dva vodeća globalna problema: porast jaza između razvijenih i nerazvijenih zemalja i klimatske promjene.** Oba su problema međusobno tijesno povezana. Prvi je problem posljedica, između ostaloga, nepravedne razdiobe svjetskih resursa, a drugi posljedica korištenja tih resursa. Prepilićući se međusobno, ti se problemi pojačavaju – klimatske promjene se intenziviraju, jaz između razvijenih zemalja i zemalja u razvoju se povećava.

Već više od dva desetljeća znanstvenici upozoravaju na opasnosti od promjene klime i potrebu za učinkovitijim djelovanjem u smanjenju emisije stakleničkih plinova. Ako se ne zaustavi rast razine stakleničkih plinova u zraku, globalno zagrijavanje naše planete u idućih nekoliko desetljeća moglo bi izmaknuti kontroli. To će rezultirati kaskadom katastrofičnih događaja zbog kojih bi mogle izumrijeti mnoge biljne i životinjske vrste, a milijuni ljudi ostati bez svojih domova. Da bi spriječili

kataklizmu, potrebno je smanjiti emisije opasnih plinova za čak 60%. Smanjenje emisije štetnih plinova bila je ideja iz Kyoto protokola, kojim je predviđeno da industrijske zemlje u razdoblju od 2008. do 2012. godine smanje emisiju stakleničkih plinova za 5,2 % u odnosu na 1990. godinu.

Iako je danas porasla svijest i znanje o učincima ekonomskog rasta i utjecaju trgovine na klimatske promjene, ipak je još teško odgovoriti na pitanje - može li međunarodna trgovina ublažiti klimatske promjene ako sljedeća pitanja ne budu čitko adresirana i ako se ne donese međunarodna strategija koja bi trebala:

- **zaustaviti protekcionizam, uključujući jednostrane trgovinske prepreke koje štete zemljama u razvoju;**
- **unaprijedi liberalizaciju trgovine;**
- **smanjiti poticaje koji uzrokuju neravnopravnu konkurenciju;**
- **donijeti pravnoobvezujuće i druge instrumente;**
- **voditi transparentan proces, javnu odgovornost i javnu participaciju.**

Također, izrađene su preporuke i smjernice sadržane u Okvirnoj konvenciji o klimatskim promjenama (UNFCCC), a djeluje i Međunarodno tijelo za klimatske promjene (IPCC). Potrebno je istražiti put i način zaštite svijeta i baštine. Temeljna zadaća je smanjiti emisije, a ujedno ne umanjiti ekonomski razvoj, konkurentnost tvrtki, individualni standard i zaposlenost. Izvješće IPPC-a upozorava da su emisije stakleničkih plinova za koje su odgovorni ljudi, a koje najvećim dijelom nastaju izgaranjem fosilnih goriva, vrlo vjerojatno glavni uzrok zatopljenja. Ispuštanje ugljičnog dioksida (CO₂) koji nastaje sagorijevanjem fosilnih goriva uzrokuje stanjivanje ozonskog omotača i sve veće klimatske promjene. Budući da sve više ljudi na Zemlji treba sve više energije, emisije u cijelom svijetu iz dana u dan sve više rastu.

Razvijene zemlje svoju razinu razvoju duguju prirodi iz koje su uzele resurse za svoj razvoj, a kojoj su vratile svoj otpad. Okrenuti ekonomskom rastu, uništili smo veliki dio okoliša. Mnogi ljudi nisu svjesni posljedica, kao što su onečišćenje, emisija karbonovog dioksida, sirotinjski kvartovi i erozija tla.

Prvoga dana parlamentarne konferencije WTO-a izaslanicima se obratio i Pascal Lamy, direktor WTO-a. U svome obraćanju g. Lamy pozvao je na skori nastavak pregovora te urgirao na parlamentarce da pomognu u zaključivanju srpanjskog paketa. Srpanjski pregovori prekinuti su nakon što su SAD i Indija odbile pristati na kompromis o predloženom mehanizmu posebne zaštite koji bi zemljama u razvoju omogućio zaštitu svojih siromašnih poljoprivrednika podizanjem carina radi suočavanja s rastom subvencioniziranog uvoza. Gospodin Lamy istaknuo je kako su velika svjetska gospodarstva spremna dati novu priliku za postizanje sporazuma u pregovorima o liberalizaciji svjetske trgovine, pokrenutim u Dohi.

Mišljenja je kako ima prostora za obnovljeni angažman u pregovorima i postizanje konsenzusa o ključnim pitanjima u području poljoprivrede i industrijske robe tijekom idućih mjeseci, tako da se u 2009. godini može očekivati okončanje trgovinskih pregovora.

Izvješće pripremila
Marina Mijačević

Izvješće odobrio
Vinko Zorić

Tajnica IPU skupine PSBIH
odnose i protokol

Zamjenik predsjedatelja
IPU skupine BiH pri IPU

Prilog: Završni dokument usvojen na zasjedanju